

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

بهرام رحمانی
۳۰ جون ۲۰۱۴

عراق در حال حاضر، به سه بخش کردی،

شیعی و سنی تقسیم شده است!

۱

مقدمه

از زمان تصرف موصل دومین شهر بزرگ عراق، در اوایل ماه جون ۲۰۱۴، توسط گروه دولت اسلامی عراق و شام موسوم به «داعش»، بخش های بزرگی از غرب و شمال عراق به ویژه گذرهای مهم و سنتراتیژیک سوریه و عراق را به تصرف خود در آورده است.

داعش می گوید که در صدد تشکیل دولت اسلامی عراق و شام است که بازگشت به خلافت اسلامی در سده های اولیه ظهور اسلام است. این گروه در حال حاضر دست برتر را در میان گروه های مخالف حکومت سوریه دارد که علیه حکومت بشار اسد می جنگند.

گروه اسلامی موسوم به «دولت عراق و شام» (داعش)، یک جریان سلفی سنی مذهب است که در سال ۲۰۰۴ و تحت عنوان «القاعده عراق» و به دست «ابومصعب زرقاوی» تأسیس شد. هدف این گروه، ایجاد یک امارت اسلامی در محدوده بخش هایی از عراق و سوریه است. رابطه این گروه با القاعده طی سال های گذشته، به درگیری هایی نیز منجر شده است.

یکی از سنگین ترین و وسیع ترین درگیری های داعش با نیروهای کردستان سوریه صورت گرفته است. در جریان این درگیری ها، «قطعات مدافع خلق» وابسته به سازمان های کردهای سوریه، توانستند داعش را از مناطقی هم چون «رأس العین» و «کوبانی» به عقب برانند و مواضع این گروه را در آن منطقه تضعیف کنند.

در این میان، برخی از اپوزیسیون حکومت سوریه، حکومت بشار اسد و سپاه قدس حکومت اسلامی ایران را به حمایت از «داعش» متهم کرده اند. بنا به استدلال این بخش از اپوزیسیون سوریه، تاکنون برنده سیاست های «داعش» در سوریه، به نفع حکومت بشار اسد و هم پیمانش حکومت اسلامی ایران تمام شده است.

هم چنین کردهای سوریه نیز، در ماه های اخیر چندین بار، حکومت اسلامی ایران را به حمایت از «داعش» متهم کرده اند. به گفته فرماندهان نظامی و مقامات سیاسی کردستان سوریه، زمانی که کردهای سوریه سیستم سیاسی خود را پایه ریزی کردند، شدت حملات داعش علیه کردها افزایش یافت. آن ها معتقدند که داعش تحت تأثیر حکومت اسلامی ایران و قدرت های منطقه است.

سیاست های داعش در سوریه، خشم رهبری القاعده را هم به دنبال داشته به طوری که القاعده «جبهه النصره» را تنها نماینده خود در جنگ سوریه معرفی کرده است. حتی چندین مورد درگیری بین «جبهه النصره» و «داعش» بر سر اقتدار طلبی در مناطقی در سوریه، به وقوع پیوسته است.

داعش تاکنون در عراق روش جنگ و گریز سریع و موضعی به خصوص حمله به زندان ها را در پیش گرفته بود. داعش مجموعاً به ۲۴ زندان حمله کرد و به خصوص اعضای در بند گروه خود را آزاد کرد و هم سلولی هایشان را به خدمت خود درآورد. داعش سال گذشته، به زندان معروف و مخوف «ابوغریب» حمله کرد و ۱۰۰۰ زندانی را آزاد کرد. اخیراً در حمله به موصل هم ۲۴۰۰ زندانی را آزاد کرده است.

اما اکنون به نظر می رسد که داعش تغییر ستراتیژی داده و قصد دارد با اشغال عراق و یا دست کم با اشغال بخش های سنی نشین آن کشور و تثبیت موقعیت خود در بخش هایی از کشورهای سوریه و عراق، «دولت اسلامی عراق و شام» خود را برپا دارد.

دولت عراق از حمله داعش به موصل مطلع بود

دو روز پیش از حمله غافل گیرکننده داعش به موصل، یکی از «عناصر ارتباطی» داعش دستگیر و در بازجویی، نام فرمانده خود یعنی «عبدالرحمان البیلاوی» و محل سکونت او را فاش می کند.

تنها چند ساعتی پس از این اعترافات، البیلاوی در خانه خود کشته می شود و مأموران امنیتی در خانه وی و محل سکونت «عناصر ارتباطی» موفق به کشف اطلاعات بسیار مهم می شوند.

بنا به گزارش گاردین، «نیروهای امنیتی از جمله مأموران سازمان امنیت آمریکا (سیا) هم چنان سرگرم بررسی و طبقه بندی اطلاعات به دست آمده هستند.»

گاردین نام این «عناصر ارتباطی» داعش را «ابو هاجر» ذکر کرده است. او در ضمن بازجویی اقرار کرده بود که «به زودی شهر موصل بدل به جهنم خواهد شد.» تنها دو روز پس از این اعترافات نیروهای داعش موفق شدند کنترل شهر موصل را به دست گیرند.

پیشروی های سریع داعش در عراق

در شهر موصل، دهه های طولانی ست که عرب ها، کردها، آسوری ها، ترکمن ها، ارمنی ها، سنی ها و ... در کنار هم زندگی می کنند. اکنون غیر سنی ها در بدترین ترس و واهمه به سر می برند. به همین دلیل، می گویند حداقل ۵۰۰ هزار نفر از ترس وقایع پیش رو از شهر گریخته اند.

موصل نه تنها یکی از بزرگ ترین شهرهای عراق است و نزدیک دو میلیون نفر جمعیت دارد که از مراکز مهم بازرگانی است. تصرف شهر تغییر و تحول مهمی در جنگ داخلی موجود در سوریه و عراق است که اکنون کل منطقه را تهدید می کند.

داعش پس از تصرف موصل، موفق به فتح تکریت و شهر مهم بیجی شدند که مهم ترین پالایشگاه نفت عراق را در خود دارد. تصرف این شهر حتی از موصل هم راحت تر بود. گفته می شود که کل پولیس و سایر نیروهای مسلح پس از یک تماس تلفونی خود را تسلیم کرده اند.

داعش، هم چنین شهر تل عفر در نزدیکی موصل را نیز بامداد دوشنبه ۲۶ خرداد [جوزا] ۱۳۹۳ - ۱۶ جون ۲۰۱۴ نیز تصرف کرد. تل عفر، شهری دویست هزار نفری در ۶۰ کیلومتری موصل است که ساکنان آن عمدتاً ترکمن های شیعه هستند.

شبه نظامیان داعش، هم چنین در ادامه پیشروی های خود در عراق، دو شهر از استان دیاله، واقع در شرق عراق و در مجاورت مرزهای ایران را تصرف کردند.

خبرگزاری رویترز روز جمعه ۲۳ خرداد ۱۳۹۳، به نقل از نیروهای امنیتی عراق نوشت که شهرهای جلولا و السعديه به علاوه چندین روستای اطراف کوهستان حمرین به دست داعش افتاده و نیروهای نظامی نیز پست های خود را رها کرده اند. شهر جلولا در مجاورت استان کرمانشاه ایران و در فاصله ۴۲ کیلومتری مرز خسروی قرار دارد. به این ترتیب، حوزه نفوذ داعش در عراق، به شدت افزایش یافته است.

گزارش ها از عراق، حاکی است که داعش، توانسته است کنترل گذرگاه های مرزی غرب این کشور را به دست گرفته و یک فرودگاه مهم و ستراتیژیک را نیز در شهر تلعفر به تصرف خود در آورد.

خبرگزاری فرانسه می گوید که هم زمان با عقب نشینی نیروهای عراقی از چند شهر در غرب این کشور، نیروهای داعش به پیشروی خود ادامه داده و کنترل شهرهای راوا و آنا را به دست گرفته اند.

روز یکشنبه ۲۲ جون ۲۰۱۴، اول تیر ماه [سرطان] هم اعلام شد که داعش توانسته است دو گذرگاه مرزی «توربیل» در نزدیکی اردن و «الولید» در مرز با سوریه را به تصرف خود در آورد. تصرف این گذرگاهها باعث تسهیل ورود اسلحه و سایر تجهیزات نظامی به خاک عراق برای شورشیان خواهد شد.

در چنین شرایطی ادعاهای دولت عراق، مبنی در مورد خساراتی که به داعش وارد کرده است را به سختی می توان تأیید کرد. چرا که بسیاری از نیروهای ارتش عراق با زمین گذاشتن سلاح هایشان از درگیر شدن با شبه نظامیان دولت اسلامی عراق و شام فرار کردند و کنترل بخش های شمالی را به شبه نظامیان واگذار کردند.

فرماندار کرکوک نیز به خبرگزاری فرانسه گفته است که نیروهای ارتش عراق در کرکوک نیز مانند موصل و صلاح الدین، سلاح های شان را گذاشته و رفته اند.

خروج خارجیان از شرکت نفت عراق

داعش با حمله به بزرگ ترین پالایشگاه عراق در شمال بغداد، آن را تصرف کرد. نیروهای داعش، از دو جهت و با خمپاره و سلاح های نیمه سنگین به پالایشگاه بیجی حمله کردند. به گزارش خبرگزاری رویترز، در انبارهای متعلق به این پالایشگاه دود ناشی از آتش سوزی دیده می شود.

شرکت های بین المللی نفتی که پس از سقوط حکومت صدام حسین برای توسعه منابع نفت دومین تولید کننده اوپک در عراق سرمایه گذاری کرده بودند اکنون با اوج گیری جنگ فرقه ئی در این کشور، پالایشگاه ها را ترک کرده اند.

خروج کارکنان شرکت های بزرگ نفتی از عراق، در حالی است که تولید نفت این کشور در ماه های نخست سال جاری میلادی افزایش یافته بود.

ارتش عراق

در دهه اخیر، سرمایه گذاری عظیمی در تسلیحات ارتش عراق صورت گرفته است. اما وضعیت سربازان و نظامیان این ارتش بسیار وخیم گزارش شده است. سربازان عراقی حتی اغلب به گرسنگی می افتند و تجهیزات و مهمات ساده ندارند. فرماندهان نظامی امریکا تخمین می زنند که حدود ۴۰ تا ۵۰ درصد سربازان صفوف ارتش را ترک گفته اند. پیش از سقوط موصل، ارتش روزی ۳۰۰ سرباز بر اثر فرار، مرگ یا مصدومیت از دست می داد.

به گزارش نیویورک تایمز:

«محمد، یکی از سربازان سابق که به علت غیرقانونی بودن فرار از ارتش تنها نام کوچک خود را به ما گفت، در رمادی در ارتش بوده. او می گوید همکارانش ماه ها پیش، با بالا گرفتن مرگ و میر، شروع به فرار از ارتش کردند. محمد ۲۴ ساله می گوید: «انگار داشتیم با چند ارتش می جنگیدیم نه یک ارتش.»

ارتش عراق که رسماً ۸۰۰ هزار نفر نیرو دارد (۳۰۰ هزار نفر به صورت فعال) در رویارویی با چند هزار نیروی اسلامی در حال فروپاشی است. نیروهای مسلح بی روحیه و خسته عراق، عملاً نشان داده اند که به هیچ وجه قصد ندارند با داعشی ها بجنگند.

نیویورک تایمز از آن منطقه گزارش می دهد:

«با فروپاشی نیروهای دولت عراق در مقابل تهاجم داعش، حدس و گمان هائی در کار بود که شاید بالائی ها دستور تسلیم بدون مقاومت را داده باشند. فرماندهی محلی در استان صلاح الدین، که شهر تکریت واقع در آن است، روز چهارشنبه در مصاحبه ای گفت: «از فرماندهان عالی رتبه به ما تلیفون کردند و خواستند تسلیم شویم. در این مورد از شان سؤال کردم و گفتند «دستور است.»

گروه های دیگری که در جنگ داخلی عراق می جنگند

گفته می شود علاوه بر داعش گروه های مذهبی دیگری نیز علیه حکومت مرکزی عراق می جنگند. یکی از این گروه ها «طریقت نقشبندی» است. این گروه از نظر سیاسی در دوره حکومت گذشته و اکنون، تابع اوامر عزت ابراهیم دوری معاون پیشین صدام حسین می باشد.

در اوائل ماه جاری «حاکم زاملی» رئیس کمیسیون امنیت و دفاع در پارلمان عراق به خبرگزاری آسوشیندپرس، گفته بود: «... اطلاعاتی که ما داریم هیچ شکی باقی نمی گذارد که آن ها (جنگ جویان طریقت نقشبندی) در حوادث اخیر درگیر هستند... آن ها انبارهای مهمات و جنگ افزار میان برد دارند و به ضد پولیس و ارتش عراق به کار می گیرند.» تخمین زده می شود که شمار جنگجویان این گروه بین هزار تا پنج هزار نفر باشند و عزت ابراهیم، نقش مهمی در سازماندهی آن ها دارد.

این گروه خود را متفاوت با القاعده می داند اما آماده همکاری با هر گروهی است که به ضد حکومت ایران برخیزد. این گروه توانسته موشک های ساده ای بسازد که بین ۲۵ تا ۳۰ کیلومتر برد دارند. این تشکل در مناطق موصل، کرکوک و بخشی از بغداد فعال است و به خاطر کثرت آن ها در شهر موصل، بعد از تحولات اخیر، اداره شهر به آن ها واگذار شده است.

یکی دیگر از این گروه ها «شورا» نام دارد که از هفتاد قبیله و عشیره بزرگ تشکیل شده و بیش از ۴۰ گردان رزمی دارد. این گردان ها در استان های انبار، نینوا، صلاح الدین، دیاله و تأمیم (با مرکزیت کرکوک) وجود دارند و در شهرها و روستاهای رمادی، خالدیه، کرمه، فلوجه و بخش نامعینی از بغداد آماده نبرد هستند. تعداد جنگ جویان این شورا، به هزاران نفر می رسد که از یک فرماندهی متمرکز با رهبری جنرال های پیشین ارتش عراق برخوردار است. در لایه های میانی فرماندهی عشایر رؤسای قبایل قرار دارند که کاملاً هماهنگ با فرماندهی کل عمل می کنند. هم چنین این شورا از انبار سلاح و مهمات خوبی برخوردار هستند که شامل سه دسته سبک، متوسط و سنگین می شود.

طبق آمارهای رسمی حکومت گذشته عراق، ۱۱ میلیون نفر از شهروندان کشور عضو حزب بعث بودند که در شکل تیم، گروه، شعبه و شاخه فعالیت می کردند. هر تیم حداقل سه نفر را در برمی گرفت و هر گروه از سه تا هفت تیم تشکیل می شد. برای تشکیل یک شعبه حداقل دو گروه مورد نیاز بود و برای این که شاخه ای از حزب بعث در یکی از شهرهای عراق شکل بیابد، حداقل به دو شعبه نیاز داشت. با سقوط حکومت صدام حسین، بسیاری از این نیروها پراکنده

شدند یا با وضع جدید همراه شدند. اما ناتوانی دولت مالکی در زمینه های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی از یک سو و جهت گیری فرقه ئی نوری مالکی نخست وزیر شیعه عراق از سوی دیگر، باعث گردید که بعثی ها یک بار دیگر بتوانند خود را سازمان دهند. در حال حاضر آماری وجود ندارد که تعداد بعثی های فعال را نشان دهد اما برخی برآوردها آن ها را در حدود نیم میلیون نفر تخمین می زنند.

گروه دیگری به نام «گردان های انقلاب ۱۹۲۰» که به شدت با اشغال عراق توسط نیروهای امریکائی مخالف بود. این گروه، متشکل از سلفی ها، صوفی ها و ملی گرایان است و در استان های انبار، صلاح الدین و بخشی از کرکوک فعالیت دارد. افراد این نیرو، در رویدادهای اخیر موفق شدند چند منطقه مهم در دیاله و صلاح الدین را تصرف کنند. گفته می شود که این گروه به مجمع روحانیون اهل سنت عراق به رهبری حارث ضاری نزدیک است که در توصیف گروه های جهادی در عراق، خود را تشکلی معتدل می داند.

«جماعت انصار اسلام»، یک گروه سلفی - جهادی است که توسط یک روحانی کرد به نام «ملاکریکار» در سال ۲۰۰۱ تأسیس شد. افراد این گروه، پیش از آمدن نیروهای امریکائی به عراق، در رشته کوه های مرزی قندیل فعالیت می کردند اما در سال ۲۰۰۳ به داخل عراق نقل مکان کردند. این گروه در سال ۲۰۰۵، با ابومصعب زرقاوی رهبر القاعده در عراق بیعت کرد. این امر موجب شد که اختلافات عمیقی در داخل آن شکل بگیرد. با خروج نیروهای امریکائی از عراق در سال ۲۰۱۱، جماعت انصار اسلام نبرد مسلحانه را تعلیق نمود و به فعالیت سیاسی در استان های نینوا، کرکوک و بخشی از استان دیاله روی آورد.

این گروه یک تشکل بسته با حساسیت بالای اطلاعاتی به شمار می آید که هیچ کس از درون تشکیلات آن خبر ندارد و بیشتر رهبران آن با نام های مستعار فعالیت می کنند. یکی از رهبران آن با نام ابو عمر عراقی مشهور است که در استان نینوا تشکیلات این جماعت را اداره می کند. گفته می شود که این گروه در حدود ۵ هزار نفر عضو دارد و در درگیری های اخیر در شهرهای موصل، کرکوک و دیاله به شدت فعال است.

جماعت «جنبش مجاهدین»، یک گروه جهادی سنی نزدیک به سازمان القاعده است. این گروه در زمان فعالیت «صحوات» (نیروهای عشایری که توسط امریکا به وجود آمد و توسط نوری مالکی منحل شد) در مناطق سنی نشین از بین رفت. با بالا گرفتن درگیری ها در سوریه، این گروه به آن جا رفت تا همراه جبهه النصره بجنگد اما در روزهای اخیر دوباره به عراق بازگشته است. این نیروها بیشتر در مرز عراق با سوریه و شهرهای کرمه و فلوجه فعال است. در دو منطقه زوبع و یوسفیه بغداد نیز تیم های عملیاتی مخفی دارند. تعداد نفرات آن به چهار هزار جنگجو می رسد و توانائی ساخت موشک های دست ساز را دارند. عملیات کمین در راه نیروهای دولتی از تخصص این گروه به حساب می آید.

«ارتش اسلامی عراق»، در سال ۲۰۰۴ تشکیل شد. تنها گروه مسلح مخالف دولت است که آئین نامه داخلی دارد و افراد خود را براساس تمام سلسله مراتب یک ارتش کلاسیک سازماندهی می کند. این گروه در سال ۲۰۰۶، از جنگ مسلحانه دشت برداشت و به کارهای سیاسی و رسانه ئی روی آورد. این ارتش، محصول فعالیت های اخوان المسلمین در عراق است. با راندن رهبران سیاسی اخوان المسلمین از فرایند سیاسی و صدور حکم اعدام برای آن ها توسط نوری مالکی، ارتش اسلامی عراق یک بار دیگر به صحنه رویارویی ها در روزهای گذشته بازگشته است.

گروه های شیعه عراقی

بعد از انتخابات پارلمانی مارچ ۲۰۱۰، که برای کسب ۳۲۵ کرسی، با حضور ۶۱۷۲ نامزد از ۱۶۵ جریان سیاسی در قالب ۱۲ ائتلاف عمده انتخاباتی برگزار شد، چهار ائتلاف به کسب عمده کرسی ها نائل آمدند. العراقیه با ۹۱ کرسی،

ائتلاف دولت قانون با ۸۹ کرسی، ائتلاف ملی عراق با ۷۰ کرسی و ائتلاف کردستان (دو حزب اصلی اتحادیه میهنی و حزب دموکرات به علاوه حزب گوران و دو حزب اسلامی کردستان) با ۵۷ کرسی، چهار ائتلاف پیروز انتخابات بودند که رایزنی هائی را برای تشکیل دولت آغاز کردند. جبهه توافق عراق با ۶ کرسی، ائتلاف وحدت عراق با ۴ کرسی و اقلیت ها با ۸ کرسی، سایر کرسی های پارلمانی عراق را در اختیار گرفتند.

علاوه بر این ائتلاف ها در میان شیعیان، ظهور العراقیه به عنوان ائتلافی متشکل از شیعیان سکولار و اعراب سنی و به عنوان نمایندگان سنی ها که با بیش ترین کرسی ها، برای به دست گرفتن مقام نخست وزیری تلاش می کردند، شرایط متفاوتی را برای تشکیل دولت ایجاد نمود. در نتیجه این ائتلاف با کرسی های بالای خود، معادلات قدرت و رایزنی ها و مذاکرات برای تشکیل دولت را از چهارچوب شیعی - کردی خارج ساخت و چهارچوب گسترده تری به آن داد. بر این اساس، روند تشکیل دولت در عراق، به جای دو ضلع شیعی - کردی دوره قبل، با شرایط متفاوتی روبه رو شد.

این وضعیت سبب شد که رایزنی ها و مذاکره ها تا هشت ماه پس از انتخابات ادامه یابد. مذاکرات العراقیه و دولت قانون به دلیل اصرار هر دو طرف به تصاحب پست نخست وزیری، نتوانست به نتیجه ای برسد. سرانجام توافق بخش عمده اعضای ائتلاف ملی یعنی جریان صدر و سازمان بدر، با ائتلاف دولت قانون برای نخست وزیری نوری مالکی منجر شد. از سوی دیگر، مذاکرات و توافقات ائتلاف کردستان با نوری مالکی، بسترهای لازم را برای نخست وزیر مالکی ایجاد نمود.

با توجه به توافقات و تفاهات انجام شده بین مالکی و بخش عمده ائتلاف ملی و هم چنین ائتلاف کردستان، سرانجام طرح بارزانی برای تشکیل دولت مشارکت ملی، با شرکت تمامی گروه های سیاسی پیروز و جلسه اربیل، به بن بست تشکیل دولت در عراق پایان داد.

بعد از توافق و انتخاب پست های اصلی، با تشکیل کمیته ویژه ای، سایر پست های معاونت و وزارتی نیز با توجه به اصول حق انتخاباتی و توافق گروه ها تعیین شدند. تعیین امتیازات و تقسیم پست ها بدین صورت بود که هر دو کرسی در پارلمان یک امتیاز محسوب می شد و با اختصاص پست های مختلف اصلی مانند ریاست جمهوری، نخست وزیری و ریاست پارلمان ۱۵ امتیاز، معاونت این پست ها ۱۲ امتیاز، وزارتخانه های اصلی ۱۰ امتیاز، وزارتخانه های خدماتی ۵ امتیاز و وزارتخانه های مشاور دولت ۲ امتیاز از امتیازات گروه ها کسر شد.

بعد از توافق اولیه گروه های عراقی جهت تشکیل دولت، کابینه جدید تشکیل شد و از مجلس عراق رأی اعتماد گرفت. در کابینه جدید ۴۲ کرسی و پست بین گروه های سیاسی تقسیم شده و از میان وزارتخانه های اصلی ۱۷ وزارتخانه به ائتلاف اتحاد ملی، ۹ وزارتخانه به فهرست العراقیه، هفت وزارتخانه به ائتلاف کردستان و یک وزارتخانه به ائتلاف وسط متشکل از ائتلاف وحدت عراق و جبهه توافق عراق رسیده است. حزب گوران که خواستار کسب دو وزارتخانه بود، از قبول مسؤلیت یک وزارتخانه و اگذار شده به این حزب خوداری و از دولت خارج شد. پست نخست وزیری با سه معاونت آن نیز از جمله ۴۲ کرسی کابینه محسوب می شود.

ائتلاف دولت قانون به رهبری نوری مالکی، دومین ائتلاف پیروز در انتخابات پارلمانی ۲۰۱۰ بود. ائتلاف دولت قانون شامل حزب الدعوه تحت رهبری نوری مالکی، جبهه نجات ملی استان انبار، جریان عربی مستقل، بلوک عراق مستقل واحد به عنوان گروهی از کردهای فیلی و برخی گروه های دیگر است. اما به رغم حضور چهره ها و گروه های سنی در دولت قانون، این ائتلاف عمدتاً شیعی محسوب می شود. دولت قانون در جریان انتخابات استانی سال ۲۰۰۹ تشکیل شد و توانست با کسب ۱۲۶ کرسی از مجموع ۴۴۰ کرسی شوراهای استانی، موفقیت قابل توجهی به دست آورد. در انتخابات پارلمانی نیز این ائتلاف با ۸۹ کرسی، حدود ۵۶ درصد از کرسی ها و آراء شیعیان را به خود اختصاص داد.

ابو درع معروف به «زرقاوی شیعه»

ابو درع معروف به «زرقاوی شیعه»، یکی از تبهکارانی است که در سال های اخیر در جرم و جنایت زبازند عراقی ها شده است، از ایران وارد عراق شد تا در جنگ علیه گروه داعش و انقلابیون عراق شرکت کند.

به گزارش العربیه، ابو درع یا اسماعیل حافظ اللامی سال هاست که از عراق فراری و در شهر قم ایران زندگی می کرد روز شنبه ۲۱ جون ۲۰۱۴، در یک فلم ویدیویی در حالی که با چند نفر از شبه نظامیانی که او رهبری می کند در بغداد، ظاهر شد. در این فلم، یک نظامی با درجه سروانی او را محافظت می کند.

او در سال ۲۰۰۶ از سوی پولیس عراق، به دلیل جنایت هائی که علیه سنی های این کشور انجام داد تحت تعقیب قرار گرفته بود. ابودرع ۴۴ ساله، پیش از فرار در عراق سر ده ها نفر از بازداشت شدگان سنی مخالف دولت بغداد را با اره برقی سوراخ می کرد.

او به دلیل جنایت های بزرگی که علیه بازداشت شدگان سنی انجام می داد، در عراق به زرقاوی شیعه معروف شد. او، هم چنین از سوی نیروهای امریکائی به عنوان تروریست تحت پیگرد بود. این نیروها در سال ۲۰۰۶، برای دستگیری ابو درع به شهرک صدر یورش بردند اما موفق به یافتن او نشدند و پس از آن او توانست به ایران فرار کند. ابو درع در سال ۲۰۰۸، به همراه چند نفر از اعضای جریان صدر در شهر قم ظاهر شد. از آن پس اعضای جریان صدر فاش کردند که ابو درع دیگر با آن ها نیست و از این جریان جدا شده است اما تاکنون هیچ گاه به طور رسمی اعلام نشده است.

اختلافات درونی حاکمیت عراق

داعش، زمانی را برای حملاتش در عراق در نظر گرفته که اختلافات جریانان سیاسی در حاکمیت عراق، به اوج رسیده است. اختلاف مالکی با سنی ها و کردها و جناح های درونی پارلمان عراق، سبب شده است که برخی از آن ها خواهان استعفای مالکی هستند. آن ها مالکی را به قدرت طلبی و تکروی و دیکتاتوری متهم می کنند.

سیاست ها و عملکردهای تبعیض آمیز و سرکوبگرانه مالکی در استان های سنی نشین و فشار بر کردستان و همکاری های نزدیک و تنگاتنگ اقتصادی، سیاسی، امنیتی و نظامی با حکومت اسلامی ایران به خصوص فرماندهان سپاه قدس حکومت اسلامی و...، هم اختلافات درونی حاکمیت عراق را شدت بخشیده و هم راه را برای فعالیت گروه های تروریستی چون داعش، مساعد کرده است. نیروهای دولتی عراق، سنگرهای را در بیرون بخش شمالی بغداد به وجود آورده اند.

ائتلاف ملی عراق در تلاش جهت تشکیل ائتلافی گسترده، فرا قومی و فرا مذهبی، قبل از انتخابات پارلمانی ۲۰۱۰ شکل گرفت. اما با این حال احزاب عمده آن شامل احزاب شیعی اسلام گرا هستند که مجلس اعلی اسلامی عراق به رهبری عمار حکیم، سازمان بدر به رهبری هادی عامری، جریان صدر به رهبری مقتدی صدر، حزب فضیلت اسلامی به رهبری هاشم الهاشمی، جنبش اصلاح ملی تحت رهبری ابراهیم جعفری، کنگره ملی عراق به رهبری احمد چلبی و شورای نجات انبار به عنوان گروهی سنی به رهبری حمید هابیس را شامل می شود. (علی اکبر اسدی، انتخابات پارلمانی و توازن سیاسی نوین در عراق، گزارش ستراتیژیک شماره ۳۰۹، معاونت پژوهش های سیاست خارجی مرکز تحقیقات ستراتیژیک، فروردین [حمل] ۱۳۸۹، ص ۱۲)

در واقع یکی از ویژگی های ائتلاف ملی عراق، عمدتاً شیعی گری آن است. اما اختلافاتی نیز بین فرقه های شیعی وجود دارد. در این باره می توان به اختلاف دیدگاه های مجلس اعلی اسلامی و جریان صدر اشاره کرد. از ویژگی های

دیگر ائتلاف ملی عراق، رابطه تنگ‌انگ آن‌ها با حکومت اسلامی ایران و سپاه قدس، شاخه برون مرزی سپاه پاسداران حکومت اسلامی است.

اختلاف نظر دو ائتلاف در خصوص شخص مورد نظر برای نخست‌وزیری و به خصوص مخالفت ائتلاف ملی با نخست‌وزیری مالکی، توافقات شکننده کرده بود. اما در نهایت گروه صدر و سازمان بدر توافق خود را با نخست‌وزیری مالکی اعلام کردند و مجلس اعلی اسلامی، ضمن تداوم مثنی پیشین خود، به مذاکره با عراقیه پرداخت. مذاکرات مجلس اعلی و عراقیه با توجه به اختلافات اساسی و ملاحظات خاص مجلس اعلی در خصوص جامعه شیعی، نتوانست به توافق جدی منجر شود و در نهایت این گروه نیز در قالب طرح مشارکت ملی و بعد از جلسه اربیل، به روند تشکیل دولت تحت نخست‌وزیری مالکی پیوست.

جنبش ملی عراق یا لیست عراقیه، قبل از انتخابات پارلمانی به عنوان ائتلافی جدید و متشکل از شیعیان سکولار، اعراب سنی و بعثی‌های درجه دو و سه، در جهت رقابت با ائتلاف‌های شیعی تشکیل شد. احزاب و شخصیت‌های اصلی لیست عراقیه عبارتند از: وفاق ملی عراق به رهبری ایاد علاوی، جبهه گفت و گوی ملی عراق به رهبری صالح المطلق، لیست تجدد به رهبری طارق الهاشمی، جریان حدبا به رهبری اسامه النجیفی و تجمع ملی آینده به رهبری ظافر العانی. این ائتلاف که متشکل از شخصیت‌های سیاسی قدرتمند و مشهور است، توانست با اتخاذ موضعی ملی‌گرایانه و جلب آرای اغلب سنی‌ها و شیعیان سکولار عراق، بیشترین کرسی‌ها را در پارلمان به دست آورد. (همان اثر، ص ۱۰)

ائتلاف عراقیه در واقع ائتلافی است که در جهت ایجاد توازن در برابر ائتلاف‌های شیعی و با حمایت‌های خارجی، به خصوص کشورهای عربی، تشکیل شد. این ائتلاف یکی از اهداف عمده خود را کسب سهم مهمی از قدرت و تأثیرگذاری بر روند سیاسی عراق تعریف کرد. شعارهای ملی‌گرایانه و تأکید بر هویت عربی عراق و مخالفت با فدرالیسم، از نکات مهم دیدگاه‌های این ائتلاف است. در عرصه سیاست خارجی، این گروه با کشورهای عربی در پیوند بوده و مورد حمایت امریکا قرار دارد، اما روابط نزدیک با ایران از سوی آن‌ها قابل تصور نیست.

ائتلاف عراقیه با توجه به کسب بیشترین تعداد کرسی‌ها، خود را ائتلاف پیروز خواند و اعلام کرد که نخست‌وزیری حق مسلم این ائتلاف است. عراقیه با تفسیر دادگاه عالی فدرال در خصوص فراکسیون اکثریت که بر تعداد کرسی‌های ائتلاف‌های پس از انتخابات در مجلس تأکید داشت مخالفت کرد و بر دستیابی به پست نخست‌وزیری تأکید نمود. در این راستا عراقیه آمادگی خود را برای توافق با تمام گروه‌ها جهت تشکیل دولت اعلام کرد و به رایزنی و مذاکره با اغلب گروه‌ها و ائتلاف‌ها مبادرت نمود. اما این مذاکرات هرگز نتوانست به تفاهمات جدی و رایزنی‌های هدف‌دار معطوف شود.

مذاکرات عراقیه با دولت قانون به دلیل تأکید این ائتلاف بر کسب پست نخست‌وزیری و عدم انعطاف، به نتیجه‌ای نرسید. مذاکرات این ائتلاف با ائتلاف ملی و سپس مجلس اعلی اسلامی نیز با توجه به تعارضات جدی دیدگاه‌ها و منافع، هرگز به مرحله‌ای جدی و تعیین‌کننده نرسید. کردها نیز با توجه به نگرانی از گرایش‌های بعثی، تمرکز گرا و عربی عراقیه نمی‌توانستند تشکیل دولت در توافق با این ائتلاف را در اولویت قرار دهند. بر این اساس بود که عراقیه نتوانست به محور و محرک اصلی تشکیل دولت در عراق تبدیل شود و حتی مکرراً سایر گروه‌ها را به تحریم روند سیاسی تهدید نمود.

در نهایت بخش عمده ائتلاف ملی و ائتلاف کردها و در پی طرح بارزانی و جلسه اربیل جهت تشکیل دولت مشارکت ملی، عراقیه ناگزیر شد تا برای کسب سهمی از قدرت سیاسی، به مکانیسم‌های عمومی مبتنی بر حق انتخاباتی رضایت دهد و در دولت مشارکت ملی تحت نخست‌وزیری مالکی شرکت کند. رویکردی که به در اختیار گرفتن پست

های مهمی مانند ریاست پارلمان، ریاست شورای عالی سیاست های ستراتیژیک و برخی پست های وزارتی از سوی عراقیه منجر شد. این در حالی است که این گروه با وجود فشارها و حمایت های خارجی، نتوانست به پست ریاست جمهوری دست پیدا کند.

ائتلاف کردستان در برگزیده دو حزب اصلی کردی یعنی اتحادیه میهنی و حزب دموکرات با ۴۳ کرسی، حزب گوران با ۸ کرسی، اتحاد اسلامی کردستان با ۴ کرسی و جماعت الای کردستان با ۲ کرسی و در مجموع ۵۷ کرسی، بعد از برگزاری انتخابات پارلمانی مارچ ۲۰۱۰ و مشخص شدن آراء گروه ها تشکیل شد. ائتلاف کردستان در مجلس اول ۵۷ کرسی از ۲۷۵ کرسی پارلمان را در اختیار داشت، اما در پارلمان کنونی این میزان از ۳۲۵ کرسی محسوب می شود که نشان دهنده کاهش کرسی ها و قدرت این ائتلاف در مجلس عراق است؛ حتی اعلام خروج حزب گوران تحت رهبری نوشیروان مصطفی از این ائتلاف، باز هم از تعداد کرسی های آن کاست.

ائتلاف العراقیه به دلیل گرایشات عربی، ملی گرایی و تمرکزگرایی و مخالفت اساسی با خواسته ها و منافع کردی و حتی ریاست جمهوری کردها و هم چنین در بر گرفتن بعضی هائی مانند صالح المطلق، برای کردها در اولویت قرار نداشت و حتی تسلط آن بر دولت، نگرانی هائی جدی برای کردها در برداشت. مجلس اعلی اسلامی عراق که به دلیل روابط دوستانه دیرین و هم چنین دیدگاه هائی مانند تأیید فدرالیسم، اولویت اصلی کردها برای همکاری و تشکیل دولت بود، در این دوره به دلیل کرسی های کم فاقد قدرت لازم برای تشکیل دولت است. صدری ها نیز با گرایشات عربی و تمرکزگرا برای کردها مطلوبیتی ندارند. در این میان ائتلاف دولت قانون، به رغم برخی نارضایتی ها از عملکرد مالکی، به عنوان گزینه کردها برای تشکیل دولت مطرح شد.

بعد از اعلام توافق جریان صدر و سازمان بدر با نخست وزیری مالکی، ائتلاف کردستان دو گزینه عمده برای تشکیل دولت در پیش رو داشت: یکی ائتلاف با العراقیه و احتمالاً مجلس اعلی و دیگری ائتلاف با مالکی. در این راستا کردها شروط نزده گانه ای را برای توافق با گروه ها مطرح نمودند که از جمله شامل اجرای ماده ۱۴۰ قانون اساسی، استقلال نسبی پیشمرگه ها از ارتش عراق، اختیارات انعقاد قراردادهای بین المللی از جمله در حوزه نفت و پست ریاست جمهوری بود. با موافقت مالکی با عمده درخواست های کردها، این ائتلاف نخست وزیری مالکی را مورد حمایت قرار داد و با ارائه طرح دولت مشارکت ملی و برگزاری جلسه اربیل، گام مهمی برای تشکیل دولت در عراق برداشت. روند تشکیل دولت در عراق بعد از انتخابات پارلمانی ۲۰۱۰ روندی طولانی، پیچیده و دشوار بود که سرانجام به توافق چهار ائتلاف پیروز انتخابات برای شرکت در دولت مشارکت ملی منجر شد. تقسیم قدرت در دولت جدید عراق براساس توافق گروه ها صورت گرفت و پست های کابینه و مقامات دولتی بین گروه ها و ائتلاف های پیروز تقسیم شد. مسائل و درخواست های کردها و مخالفت اعراب با آن ها از جمله اجرای ماده ۱۴۰ قانون اساسی و مسأله کرکوک، استخراج نفت و استقلال پیشمرگه ها از مسائل مهم در این راستا هستند.

دولت اقلیم کردستان عراق

در شمال نیز تداوم دیکتاتوری و زورگویی مالکی باعث شده در سطح گسترده ای مردم اقلیم خودمختار کردستان از دولت مرکزی نارضاضی شوند. از این رو، مدت هاست که احزاب کردستان عراق و در رأس همه بازرانی، عملاً به دولت ترکیه نزدیک شده اند. گفته می شود که اقلیم خودمختار کردستان در ماه های اخیر، حتی شروع به صدور نفت خود و دور زدن دولت مرکزی دست زده است. چرا که دولت مالکی در عین حال جلو آن منابع مالی را که بودجه به کردستان اختصاص داده، گرفته است.

با حمله داعش، ارتش عراق که روحیه باخته و در حال فروپاشی و عقب نشینی بود، نیروهای پیشمرگه کردستان به سرعت جای خالی ارتش را پر کردند و موقعیت خود را در مناطق متعددی از کردستان عراق که هنوز رسماً در کنترل دولت مرکزی بود، تثبیت کردند. در این میان آن‌ها بخش‌های مهمی از کرکوک، این شهر بسیار مهم و نفت خیز و مورد مناقشه دولت مرکزی و اقلیم خودمختار کردستان را گرفته‌اند.

به گزارش خبرگزاری‌های ایران، نیچروان بارزانی، نخست‌وزیر اقلیم کردستان عراق، دوشنبه ۱۶ جون ۲۰۱۴، به تهران سفر کرده تا درباره بحران عراق با برخی مقام‌های ایرانی از جمله علی شمخانی دبیر شورای عالی امنیت ملی گفتگو کند.

با پیشروی داعش در بخش‌های مهمی از خاک عراق، اختلافات در حاکمیت این کشور نیز عمیق‌تر شده و انتقادات به نوری مالکی بالا گرفته است. در چنین روندی تشکیل دولت مرکزی عراق نیز هم‌چنان در هاله‌ای از ابهام فرورفته است.

مسعود بارزانی رئیس اقلیم کردستان در مصاحبه با کریستیان امانپور، خبرنگار سی.ان.ان. نوری مالکی نخست‌وزیر عراق را به دلیل این‌که او فرمانده کل نیروهای مسلح است، مسؤول وضع بحرانی عراق دانست و خواستار استعفای وی شد.

بارزانی درباره اوضاع فعلی عراق، گفت: «عراق به روشنی در حال تجزیه است. دولت فدرال کنترل را بر همه چیز از دست داده است همه چیز در حال از هم پاشیدن است، ارتش، نیروهای مسلح و پولیس. ما مسؤول سقوط عراق نیستیم، دیگران سبب آن هستند.»

وی درباره آینده اقلیم کردستان، گفت: «اکنون زمان برای مردم کردستان در مورد تعیین سرنوشت خود در آینده فرا رسیده است و تصمیم مردم هر چه باشد از آن حمایت می‌کنیم.»

بارزانی افزود: «اکنون ما در عراقی جدید زندگی می‌کنیم که با عراقی که قبلاً می‌شناختیم کاملاً متفاوت است، عراقی که ده روز و یا دو هفته پیش در آن زندگی می‌کردیم.»

رئیس اقلیم کردستان، درباره آینده اقلیم در وضعیت بحرانی عراق گفت: «اتفاقات اخیر در عراق ثابت کرد که مردم کردستان باید از فرصت کنونی استفاده کنند. مردم کردستان اکنون باید سرنوشت خود را تعیین کنند.»

بارزانی اشاره کرد که این موضوع را در دیدار با جان کری که قرار است امروز انجام شود مطرح خواهد کرد: «(این مسأله) را از وی خواهیم پرسید، مردم کردستان چقدر در این وضعیت منتظر بمانند؟ این مردم کردستان هستند که باید سرنوشت خود را رقم بزنند نه کس دیگری.»

بارزانی احتمال ایجاد مصالحه و آشتی دوباره در عراق را بعید ندانست و گفت: «اگر تفاهم میان شیعه و سنی و هم چنین شراکت واقعی در قدرت تضمین شود این امکان وجود دارد. اما وضعیت بسیار پیچیده شده است و کسی که مسؤول این اتفاقات است باید کنار برود.»

بارزانی گفت: نوری مالکی از وی درباره بحران اخیر کمک نخواست است. «نخست‌وزیر از ما درخواست نکرد. من چند ماه قبل و حتی چند روز قبل از سقوط موصل به نوری مالکی هشدار دادم اما این هشدارها را جدی نگرفت. و من برای هشدارهایم به وی شواهد بسیاری دارم.»

وی افزود: همه آن چیزی که اتفاق افتاد توسط داعش انجام شد، افراط‌گرایان سازمان‌یافته بودند و منابعی در اختیار داشتند آن‌ها از ناراضی‌های عمومی از نوری مالکی استفاده کردند «مردم در این مناطق دریافتند که فرصتی برای قیام علیه آن سیاست غلط فراهم شده است، این خشم عمومی است، مسأله مهم این است که باید میان مطالبات قانونی و اقدامات تروریست‌ها تفاوت قائل شد.»

بارزانی درباره تصرف کرکوک گفت: «ما هیچ وقت شک نداشتیم که کرکوک جزئی از کردستان است در ده سال گذشته ما منتظر بودیم که ماده (۱۴۰) اجراء شود. اما هیچ گونه اقدام جدی از سوی دولت در این باره ندیدیم و از آن جایی که اکنون شاهد تحولات جدیدی در عراق هستیم، (این تحولات) موقعیت جدیدی برای بازگشت کرکوک به کردستان فراهم کرد.»

وی درباره احتمال برگزاری رفراندوم درباره کرکوک گفت: «ما هنوز رفراندوم برگزار نکرده ایم اما آن را انجام خواهیم داد و مردم هر تصمیمی بگیرند آن را خواهیم پذیرفت حتی اگر داشتن کشور مستقل کردستان را رد کنند.»
پیش از مسعود بارزانی، نچیران بارزانی نیز در مصاحبه با خبرنگار بی.بی.سی گفته بود که نمی توان تأثیر پیشروی های اخیر شبه نظامیان اسلام گرا به خصوص تصرف شهر موصل را نادیده گرفت. او گفته است: «ماجرای تصرف موصل آغاز شد و حالا باید عراق قبل و بعد از موصل را در نظر گرفت. به نظر من بسیار دشوار است که اوضاع واقعاً به همان وضعیتی که قبلاً بود بازگردد.»

نخست وزیر کردستان عراق، افزوده است که اعراب سنی احساس می کرده اند که دولت تحت تسلط شیعیان در بغداد حقوق آنان را نادیده گرفته و از این وضعیت ناخرسند بوده اند. او گفته است: «البته نمی توان انکار کرد که داعش در بروز وضعیت کنونی مؤثر بوده اما فقط موضوع داعش نیست. وضعیت فعلی نتیجه سیاست های اشتباه بغداد در قبایل مناطق سنی نشین است.»

نچیران بارزانی، که از دو سال پیش سمت نخست وزیری دولت خودگردان اقلیم کردستان عراق را بر عهده داشته، برخورداری اعراب سنی از موقعیتی مشابه کردها را راه حلی مناسب دانسته و گفته است: «باید اجازه داد مناطق سنی نشین خود تصمیم بگیرند و به نظر من، این (دولت خودگردان) بهترین الگو برای آنان است.»
وی در توضیح نظر خود افزوده است: «در درجه اول، آن ها باید تصمیم بگیرند که دقیقاً چه می خواهند و به نظر ما، با توجه به آن چه که در موصل روی داده، بهترین وضعیت ایجاد منطقه خودگردان سنی نشین همانند شرایط ما در کردستان است.»

پس از آن، نفرات داعش بر شهر تکریت، یکی دیگر از شهرهای عمدتاً سنی نشین نیز مسلط شدند و پیشروی به سوی کرکوک را آغاز کردند. ظاهراً حضور پیشمرگه های کرد و اشغال مراکز حساس کرکوک توسط آنان، مانع از پیشروی داعش در استان کرکوک و تصرف شهر کرکوک شد. از زمان سقوط حکومت سابق عراق، مسأله الحاق کرکوک به اقلیم کردستان عراق یا باقی ماندن آن تحت نظر دولت مرکزی مورد بحث بوده است.

جان کری، وزیر امور خارجه امریکا، روز سه شنبه ۲۴ جون ۲۰۱۴، در یک سفر از پیش اعلام نشده به کردستان عراق، در دیدار با مسعود بارزانی، رئیس این اقلیم خواست که کردها علیه نیروهای داعش با دولت مرکزی عراق متحد شوند.

شبکه تلویزیونی سی.ان.ان، بعد از ملاقات کری با بارزانی و دیگر رهبران اقلیم کردستان در اربیل، از قول وزیر خارجه امریکا گزارش داد که «بارزانی تصریح کرده است که خواهان مشارکت در پروسه کمک به تشکیل دولت جدید عراق است.»

در همین زمینه یک مقام بلندپایه وزارت خارجه امریکا به روزنامه گاردین گفته است که «اگر کردها از بحران عراق خود را کنار بکشند، این اقدام باعث شتاب گرفتن روندهای منفی زیادی در عراق خواهد شد.»
این گزارش می گوید که مقامات امریکا فکر می کنند که ترغیب کردها به حمایت از دولت مرکزی، به اتحاد عراق کمک خواهد کرد.

سازمان ملل، هم زمان با سفر جان کری به خاورمیانه، گزارش داده است که طی ماه جاری میلادی یک هزار و ۷۵ نفر که اکثر آن ها غیرنظامی بودند در عراق کشته شده اند.
ادامه دارد